

Dolenjski list

Glasilo Osvobodilne fronte okrajev Črnomelj, Kočevje, Novo mesto in Trebnje

Leto II. — Stev. 11

NOVO MESTO, 16. marca 1951

Izhaja tedensko

Volili bomo za mir, za svobodno in neodvisno domovino, za srečno in boljšo bodočnost vseh jugoslovanskih narodov!

Kandidati med svojimi volivci

Minister Jože Borštnar v Sv. Križu

Na vseh sestankih so volivci Sv. Križa zahtevali, da pride med nje njihov kandidat, tovariš Jože Borštnar. V nedeljo 4. marca se jim je želja uresničila — čez 300 volivcev ga je navdušeno pozdravilo na velikem predvolilnem zborovanju.

nec, pomočnik ministra za notranje zadeve tov. Niko Šilih, kandidat za poslanca Ljudske skupščine. Razložil jim je politične dogodke in svetovni položaj ter razbistril marsikatero nejasnost.

Za njim je govoril zbrani množici tovariš Viktor Avbelj, predsednik sveta za blagovni

kandidatom dobro pogovorili o vseh novicah s sveta in domačih krajev. Marsikaj zanimivega jim je povedal tovariš Potočar. Ljudje so se prepričali, kako lažnive so vse sovražne govorice, — da se je Jugoslavija komu prodala. Ne — svobodna in neodvisna, gospodarsko vedno bolj samostojna, se bori naša domovina za pravičen mir, ki bo enak za velike in male države na svetu! Množice ljudstva po celem svetu so spoznale našo pravično in iskreno prizadevanje za mir, zato nas podpirajo.

Petkratni udarnik

rudar Karel Grm — kandidat za ljudskega poslanca v Kočevju

Kočevske rudarje je doletela velika čast — član njihovega delovnega kolektiva, petkratni udarnik rudar Karel Grm, kandidira za poslanca nove Ljudske skupščine Slovenije.

Karel Grm je med najboljšimi kočevskimi rudarji. Ze lani so ga tovariši izvolili za člana delavskega sveta in upravnega odbora, v Kočevju pa ga poznajo ljudje kot zavednega in predanega aktivista Partije in OF. Doma je iz delavske družine iz Trebnjega, kjer si je moral začeti služiti kruh že prej ko je zapustil osnovno šolo. V letu 1942 je delal za OF v kočevskem rudniku, bil nato s tovariši izdan in odgnan v internacijo v Gonars in Treviso, odkoder pa je pobegnil in odšel v partizane. Po osvoboditvi je delal na Glavnem odboru Zveze sindikatov Slovenije, lani pa je v enem letu postal v rudniku petkrat udarnik.

Da je vreden zaupanja volivcev Kočevja, so mu ti potrdili že s sprejemom kandida-

Minister

Tone Šušteršič

kandidira za poslanca nove Ljudske skupščine Slovenije v Rosalnicah, Draščih, Radovici, Suhorju in Lokvici.

Marsikaj se je po letu 1941, ko je v Mišenski dolini tov. Borštnar organiziral prve partizane, doma in po svetu izpremenilo. O tem kako je danes, kakšna je borba narodov Jugoslavije za ohranitev miru, kakšno politiko vodi naše vodstvo in še z marsičim je seznanil tov. Borštnar svoje volivce. Govoril jim je tudi o domačih gospodarskih vprašanjih, o razvijanju živinoreje, sadjarstva, vinogradništva, prav tako pa o uspešnem krajevnem gospodarstvu KLO Sv. Križa.

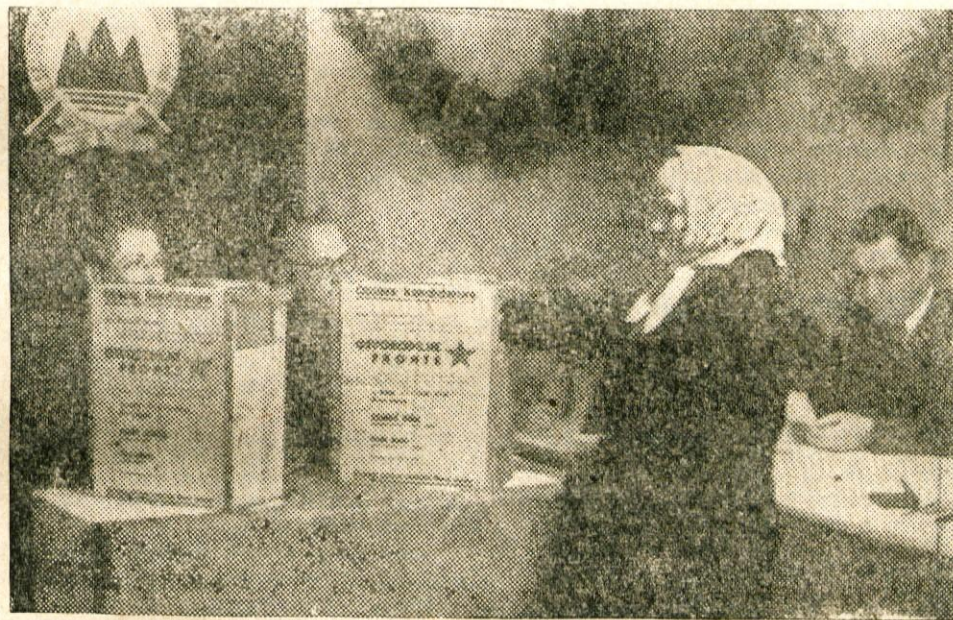
Po govoru so se volivci s kandidatom o marsičem pomenili. Veseli so uspehov, ki so jih dosegli v februarju pri napeljevanju elektrike v svojo vas. 1724 prestovolnih delovnih ur so pri tem delu opravili, imeli so 2 zbora volivcev in 10 vaških predvolilnih sestankov. Nagrada za februar jim zato ni izostala: namestnik kandidata tov. Zidar Franc, sekretar Fronte v Trebnjem, jim je na zborovanju podelil okrajno prehodno zastavico. Tovariš Valencić se je v imenu krajevnega odbora OF zahvalil za priznanje in obljubil, da bodo v bodoče še tesneje sodelovali s KLO in OF.

Z željo, da bi jih tovariš Borštnar še večkrat obiskal, je bilo zborovanje v Sv. Križu zaključeno. Z glasovi na volišču pa bodo v nedeljo tudi Svetokriščani dokazali, da so enotni tudi danes prav tako, kakor so bili v borbi proti tujim in domačim nasilnikom.

Tovariš Niko Šilih med Topličani

Prefekto nedeljo so se volivci Dol. Toplice z veseljem zbrali na veliko predvolilno zborovanje. Med nje je prišel njihov dobri zna-

promet, o gospodarskih vprašanjih, predvsem o odkupu in dolžnostih volivcev, da se pri vsakem važnem delu pogovorijo skupno s svojim odborom na zborih volivcev. Do napak sploh ne bi prišlo, je poudaril

govornik, če bi se ljudje zavedali svojih pravic in se jih posluževali na zborih volivcev. Vlada dela na tem, da bodo postopoma ukinjeni obvezni odkupi, kmet pa bo zamenjal svoje pridelke za industrijsko blago na vedno bolj ugoden način, hkrati pa bodo z večjo proizvodnjo v tovarnah in na polju padale cene. Odkup mesa je znižan za približno 30 odstotkov zato, da bomo ohranili število goveje živine.

Kmetje so navdušeno pritrjevali govoru tovariša Šilih in Avbelja ter obljubili, da bodo na volitvah ponovno potrdili našo enotnost. Partizanska Topliška dolina tudi tokrat ne bo odpovedala. Naša svoboda je bila priporjena s krvjo.

Polkovnik Stane Potočar med domačini

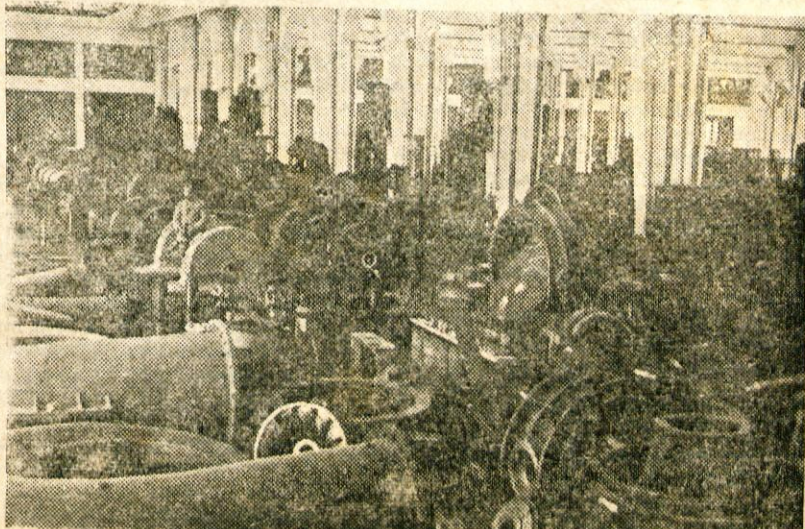
Večkrat bi moral priti k nam! Tako so ugotavljali v preteklih dneh volivci v vasi, Jablanu, Ajdovcu in drugih vaseh tretje novomeške volilne enote, kjer kandidira tovariš Stane Potočar, polkovnik naše ljudske armade. V Jablanu se je zbralo na vaški sestanek 60 gospodarjev in gospodinj.

Takega sestanka že dolgo nismo imeli! so ljudje navdušeno govorili, ko so se s

ture. V nedeljo pa bodo potrdili prebivalci Kočevja in okolice, da je Titova Jugoslavija domovina delovnih ljudi, ki spoštujejo delavca, kmeta in ljudskega izobraženca.

Karel Oražem

Kar smo nekoč uvažali iz tujine za drag denar, izdelujemo danes že sami. Eden izmed velikanov Titove petletke je tudi Ljostroj — Na sliki: pogled v obdelovalno dvorano, kjer pripravljajo turbine za nove elektrarne

Kdor bo na dan volitev ostal doma ali pa bo volil v skrinjico brez liste, je sovražnik našega naroda in njegove svobode!

Podgorjanske vasi bo zastopal mali kmet Muren

Sredi dela, odločb in razdelilnikov ga je dobil v pisarni krajevnega ljudskega odbora naš dopisnik.

»Po novi uredbi imamo plan oddaje mesa znižan za okoli 28 odstotkov, pa moramo sestaviti predloge za nove odločbe. Radi bi naredili vse čim bolj pravično, da bo na zboru volivcev, kjer bomo te predloge še pretresali in končno sprejeli, čim manj ugovarjanja. Vem, da bodo še navzlic temu težave, upam pa, da bo šlo veliko lažje kot dozdaj.«

Takšen je Lojze Muren, mali kmet v Podgradu, ki bo zastopal podgorjanske vasi v Ljudski skupščini Slovenije. Vedno ima polne roke dela.

»Lojze naj pride k nam na sestanek!« pravijo v vaseh pod Gorjanci, »z njim se najlaže in po domače pogovorimo.«

Ves dan je zaposlen v pisarni, zvečer pa je na sestankih. Ljudje ga poznajo kot neutrudnega, pridnega človeka in nič ni čudnega, da so na sestanku v Pristavi rekli volivci:

»Ponosni smo na kandidata, ki je naš domačin in najbolj pozna naše razmere.«

Tak, kakor je danes, je bil Lojze tudi med vojno. Ze v začetku leta 1942 je bil med prvimi aktivisti OF kot član rajonskega odbora. V letu 1944 je bil poklican v brigado in dodeljen v KNOJ. Po vrnitvi iz vojske, kjer je postal oficir, se je posvetil docela gospodarskemu in političnemu delu. V vseh podgorjanskih vaseh ga poznajo kot zavednega aktivista in velikega poštenjaka. Je član okrajnega komiteja KPS, član okrajne ljudske skupščine in predsednik krajevnega ljudskega odbora Podgrad. Ljudje radi prihajajo k njemu po nasvete tudi v kočljivih družinskih razmerah. Za vsakogar najde prijazno in vzpodbudno besedo. Volivci podgorjanskih vasi bodo šli vsi na volišča in oddali glas za svojega kandidata.

Zvestoba za zvestobo

V Črnomlju, Dobličah, Loki in Dragatušu bodo v nedeljo volivci dali svoje glasove tovarišici Adi Krivic, pom. ministra za prosveto v Ljubljani. Tov. Krivicevo poznajo Belokranjci dobro iz let narodnoosvobodilne vojne, saj je po svojem begu iz italijanskih zaporov delala med njimi kot član kontrolne komisije CK, nato pa opravljala vrsto odgovornih služb v Ptuj, Beogradu in Ljubljani. Tov. Kriviceva je poleg svoje odgovorne službe danes tudi predsednica Sveta pionirjev Slovenije, podpredsednica Sveta za varstvo matere in otrok in članica Izvršnega odbora AFZ Slovenije.

V Beli krajini peskajo zemljo

Po cesti od Gradaca proti Krasincu se pomika vrsta voz, naloženih z rumenim peskom. Gradčani se sprašujejo kam s tolikim umetnim gnojilom? Kmalu pa zvedo, da si Krasinčani vozijo apnenec za peskanje svojih njiv. Ze pred meseci je Anton Pezdirc naročil v Crnomlju vagon takega peska za sebe in še za nekaj gospodarjev. Zdaj, ko je pesek prišel, ga je odpeljalo 15 gospodarjev. Za Pezdirc, ki je začel s to rečjo, ga je celo zmanjkalo, tako da ga je moral ponovno naročiti.

Precej daleč imajo od postaje do svojih njiv. Pet kilometrov je dolga pot, zavedajo pa se, da jim bo trud poplačen z lepšim in bogatejšim pridelkom. Njihova zemlja je težka za obdelovanje — in kisa je. Vseposod raste praprotna breza — znanilca prevelike kislosti zemlje. Kadar je taka zemlja vlažna, se lepi na plug in drugo orodje, kadar je suha, se skoraj ne da orati. Apnenec jo bo razrahljal, seveda ne sam; potreben je tudi hlevski gnoj. Kmetje iz Krasinca so naredili tako: hlevski gnoj so zalorali že prej, na brazde pa nasipali apnenca. Nasipali so ga tudi na travnike in okoli sadnih dreves. Dali so ga približno pol do enega kubika na 10 arov.

Kmetje v Krasincu so prvi med zasebniki, ki so začeli z množičnim peskanjem.

S takim delom so pojedinci začeli v Beli krajini ponekod tudi že pred leti. Zaradi nepoučenosti so sipali preveč ali pa premalo apnenca na svojo zemljo in so dosegli slabe uspehe. Le tistim, ki so delali pravilno, je peskanje uspelo.

Na državnih posestvih peskajo zemljo že več let. V Vinomeru so zato dosegli tudi v lanskem sušnem letu nadpovprečni pridelek pese, krompirja in povrtnin.

Obdelovalne zadruge so s peskanjem začele letos. V Gribljah so navozili peska —

apnenca iz Adlešić. To so naredili že v januarju. Apnenec iz Adlešić ne zaostaja za znanim kninskim apnenecem. Dovolj ima v sebi kalcijevega karbonata, tega važnega sestavnega dela apnenca.

Apnenca, ki bi zdrobljen lahko izboljševal zemljo v rodovitnejšo, je tudi drugod v Beli krajini dovolj. — Zanimivo je, da je apnenca povsod zadosti: na njivah, travnikih, pašnikih se nahaja plitko izpod površine zemlje, a v zgornji plasti ga primanjkuje. Vzrok so padavine, ki jih je toliko, da so apnenec skozi deset in desetletja izprale iz zemlje.

Kmetje, ki razmišljajo, kako bi pridelali več na svoji zemlji, so sami opazili koristno delovanje apnenca. Polde Ilanič iz Butoraja pri Loki pravi:

»Posipal sem cestni prah na njivo in na listem mestu mi je rodilo več kakor na drugih delih njive!«

Cestni prah pa ni nič drugega kakor zmleti apnenec.

Na sestanku sveta državljanov v KLO Loka so kmetje poročali, da se je dobro obnesel tudi saturacijski mulj (odpadek iz sladkornih tovarn). Pesa je bila na peskanju njivi v lanskem sušnem letu mnogo lepša kakor na nepeskanju zemlji.

V Rosalnicah bo Pečarič letos poizkusil s peskanjem s kninskim apnenecem. Tako bodo poizkusili tudi drugod ob progi: v Otovcu, Crnomlju, Gradacu, Podzemlju, Metliki in drugje.

Vas Paka pri Crnomlju si je naročila vagon apnenčevega peska. Kmetje iz Primoštka in vagon. Tovariš Jakša iz Sel si je sam naročil vagon peska. Naročila še prihajajo.

Peskanje se začneja uveljavljati v poljedelstvu.

Ing. P. D.

Po 8. marcu — prazniku borbenih žena

Tudi letos so proslavljale naše žene svoj dan z delom in tihim, a zato tembolj pristrnim spominom na dni, ko so stale ramo ob ramo ob svojih možih, sinovih in bratih v borbi za svobodo. Če velja kje na svetu resnica, da so si žene priborile enakopravnost, so to potrdile v preteklih letih žene nove Jugoslavije s svojimi žrtvami in z zglednim, herojskim požrtvovanjem.

V novomeškem okraju je vrsta proslav v Gaberju, St. Petru, St. Jerneju, Mirni peči, Stopičah in v drugih krajih potrdila, da so naše žene prav tako delavne, borbene in vztrajne v borbi za mir in svobodo, kakor so bile nekoč v narodnoosvobodilni borbi.

Posebno lepo proslavo so priredile že v nedeljo pred 8. marcem žene v Bršljinu. Po govoru sekretarke so se na odru zvrstili pionirski in mišni prizori, vrstile so se deklaracije s petjem zbora, pa plesi malčkov in tako dalje — bilo je domače in prav zato prisrčno.

Svečano so proslavile svoj največji dan tudi žene Novega mesta. Ob prisotnosti zastopnikov Partije, ljudske oblasti in množičnih organizacij je govorila o pomenu 8. marca tov. Marija Moro, sekretarka MO AFZ. Sodeloval je orkester SKUD »Dušan Jereb«.

pevski zbor učiteljskega, operna pevka tov. Marija Gordej, ki je občuteno zapela dve pesmi, vse so ganili mali pionirski in pionirke v igrici »Brez mater«, prav tako pa iz srca podani recitaciji. Dve pesmi je zapela tudi tov. Jelka Zajčeva, orkester pa je zaključil nadvse prijeten večer.

»Nekoč v borbi za svobodo, danes v borbi za mir in enakopravnost med narodi, za srečo otrok, za Titovo Jugoslavijo!«

Geslo žena, povedano na svečani proslavi, so ponovile v petek zvečer tudi žene IV. in V. terena na proslavi, ki so jo priredile skupno s sindikatom bolnišnice in Grma v grmški kmetijski šoli.

To je pot zaboljšanje domače obrti v Beli krajini

Pred dvema tednoma smo končali tkalski tečaj za dekorativno tkanje v Adlešićih, tečaj za pletenje izdelkov in ličkanja prav tam, tečaj v Ziljani pa je tudi že zaključen.

Doseženi uspehi so prav lepi; usposobili smo skupno 53 deklet in žena, kar pomeni lep korak k vpeljavi novih panog domačih obrti v Beli krajini. Tudi Viničanke so si želele takšen tečaj, ko so jih navdušili raz-

Kako se pripravlja Osvobodilna fronta novomeškega okraja na 10. obletnico ustanovitve

Sekretar okrajnega odbora OF v Novem mestu, tovariš Tone Počervina, je dal na vprašanje uredništva Dolenjskega lista naslednje odgovore.

Vprašanje: Kakšno je splošno politično stanje v okraju pred volitvami?

Odgovor: Takoj moram poudariti, da je politično življenje v okraju pred nedeljskimi volitvami veliko bolj razgibano kot je bilo n. pr. pred volitvami v okrajne ljudske odbore. Naše ljudske množice sedanje dogodke v svetu budno spremljajo, iz številnih izjav — ne samo članov OF, pač pa tudi ostalih volivcev — na dobro obiskanih predvolitvah lahko ugotovimo, da nase delovno ljudstvo bolj kot kdajkoli stoji trdno za našim državnim in političnim vodstvom v borbi za pravičen mir v svetu. Ljudstvo obseja gnusno gonjo proti narodom FLRJ in provokacije na naših mejah s strani vodstva SZ. V pravični borbi za mir in za neodvisnost je naše ljudstvo vedno pripravljeno žrtvovati vse, kar bi bilo potrebno.

»Vojne nam je bilo dovolj,« je rekla kmečka gospodinja na sestanku v Zagradu. »Nobena težava, katero je treba premagati v miru, ni težja kot bi bila vojna. Mi smo z našim vodstvom zadovoljni, smo Slovenci in Jugoslavlani. Najbolj sovražim tiste, ki nas stalno obrekujejo namesto da bi nam pomagali, ali nas vsaj pustili v miru. Vemo, da jim pohlep po naši domovini narekuje to sovražno propagando, je še dodala.

Sovražne parole, ki se od časa do časa pojavljajo na ulicah in v mestu, naši ljudje sami razkrinkajo, ker jih dobro poznajo. 70 letna žena iz Brezovice jih je takole ocenila: »Take govorice pa dobro poznamo. Razširjajo jih lenuhi in delomržeži, ki jim pošteno delo ne diši in imajo čas za izmišljivanje takih stvari.«

Podobne in enake izjave dajejo volivci tudi po drugih vaseh kot na pr. na Dolžu, Dvoru, v Brusnicah, pa tudi po tistih krajih, ki so dosedaj veljali kot politično zaostali, kot so Zbure, Smarje, Smarjeta in drugi.

Vprašanje: Kaj dela Fronta? Ali je pobudnik vsega političnega, gospodarskega in kulturnega delovanja v okraju?

Odgovor: To vprašanje je tesno povezano s prvim vprašanjem. Nedyomno je Fronta kot vsesplošna ljudska organizacija tista sila, ki na terenu povezuje in vodi vse delo preko množičnih organizacij in društev. Zlasti je vidno aktivno delo Fronte po zadnjih volitvah v osnovne organizacije OF. Vse sedanje predvolilne sestanke so vodili sami domači aktivisti. Raste pa tudi tesna povezava osnovnih frontnih organizacij s krajevnimi ljudskimi odbori.

Samo v drugem polletju lanskega leta so frontovci pri raznih delih, največ pa v pomoči kmečkim delovnim zadruham, napravili čez 100.000 ur prostovoljnega dela v vrednosti preko enega milijona dinarjev.

Kulturno prosvetno delo na vasi usmerjajo predvsem naši učitelji in drugi prosvetni delavci kot najboljši frontovci. Lahko trdim, da ni v okraju nobene akcije, pri kateri ne bi sodelovala Fronta. Seveda pa imamo v okraju tudi še nekaj vasi, kjer Fronta ni razvila svojega dela kot bi bilo pričakovati. Za to so krivi predvsem izvoljeni člani odbora. Take osnovne organizacije imamo n. pr. v Prečni, Zdinji vasi, Dobravi, Zameškem in delno v Prekopi.

Vprašanje: Kako se pripravljajo frontne organizacije na proslavo ustanovitve 10. obletnice OF, kje in na kakšen način?

Odgovor: Več kot sto osnovnih frontnih organizacij je že lani v oktobru sprejelo plan tekmovanja v počastitev 10. obletnice OF. Točasno tekmuje v okraju 7 tekmovalnih skupin, v katerih je vključenih 21 osnovnih organizacij in 11 delovnih kolektivov. Najboljše skupine prejmejo vsak mesec prehodno priznanje. Za mesec januar so prejete diplome organizacije: St. Jernej, Viselje in Stopice, za delovne kolektive pa za cestno Industrija perila v Novem mestu, Kremen in kovinarska delavnica. Prehodno zastavico ima organizacija v Dol. Toplicah, izgledi pa so, da jim jo bo odvzela organizacija v Gornjih Lisicah.

Tekmovalni plani osnovnih organizacij so zelo obširni in različni ter na splošno zajemajo vso gospodarsko in kulturno dejavnost kraja. Organizacije v Dol. Toplicah, Gornjih Sušicah, Zužemberku in Straži se trudijo, da bodo do praznika OF dokončale gradnjo zadružnih domov. Ni nobenega dvoma, da bodo proslave teh organizacij že v novih zadružnih domovih. Frontne organizacije vodijo sedaj akcijo za čiščenje in škropljenje sadnega drevja. V Hinjah je frontna organizacija z dobro propagando uspela odkupiti 35.000 kg sena preko plana. Se v Prekopi, kjer v začetku niso sprejeli plana tekmovanja, so že napravili precej udarniških ur pri popravilu vaškega puta.

Na okrajni odbor OF prihajajo dnevno poročila iz raznih vaških odborov OF o izvršenih akcijah na čast 10. obletnice OF. V tem oziru so najslabša poročila s področja Skočjan in Dobrava, kjer se z delom res ne morejo veliko pohvaliti, docim je po ostalih krajih tekmovanje frontne organizacije zelo razgibano. Pretežna večina osnovnih organizacij ne bo v zadregi ob zaključku tekmovanja, ker bodo na letošnji 27. april lahko pokazale nad vse lepe uspehe svojega dela.

Vprašanje: Ali je fronta zajela v svoje vrste v okraju vse, ki imajo pogoje in so pripravljeni sodelovati odnosno že sodelujejo pri graditvi socializma v naši domovini?

Odgovor: Reči moram, da je v tem oziru Fronta v našem okraju veliko premo naredila. Res je bilo pri zadnjih volitvah sprejetih v organizacijo čez 1000 novih članov, toda to je še vedno premalo, saj je v frontno organizacijo vključenih komaj 60 % volilnih upravičencev. To je vsekakor premalo in je treba število dvigniti vsaj na 80 odstotkov. Tak je bil tudi sklep okrajnega zbora Fronte. Imamo še primere, da zaradi nedelavnosti VO OF marsikdo še danes ni član organizacije. Tako imamo v St. Petru zadružnika, ki ni član Fronte. Prav tako je na Težki vodi primer, da je v vsaj vasi le 7 članov Fronte. So pa organizacije, ki stalno skrbijo za vključevanje novih članov. Taka organizacija je n. pr. v Doljem Suhačju, kjer so samo v enem mesecu vključili 14 novih članov.

Naj pripomnim še tole: lahko ponovno poudarim, da zna ljudstvo našega okraja v tej nejasni mednarodni situaciji ločiti zrno od plevla, da pravilno ocenjuje napore našega državnega vodstva za gospodarski napredek in neodvisnost naše socialistične domovine in je pripravljeno, da svoje vodstvo vedno podpre.

Prepričan sem, da bodo volivci našega okraja to tudi dokazali s svojo udeležbo pri volitvah dne 18. marca.

Fronta v Zburah gre naprej

»Teden cest! Gremo na prostovoljno delo!« Navdušeni smo se zbrali na cesti iz Zbur proti Klevevzu. Tekmujemo s soslednim krajevnim ljudskim odborom. V enem dnevu je bilo opravljenih 168 prostovoljnih ur. Mladost in starost je bilo na delu. Starček nas je prostovoljno nadziral, da je delo lepše teklo. Strajnarjeva Ančka, zastopnica žena, je pomagala z delom in šaljivimi razgovori, prišle so tudi gospodinjice in se pridružile frontovcem. Pohvaliti moramo Sinkovčev Mico in Vovkovo Francko, pa druge, prav tako fante, ki so tekmovali v voznji gramoza itd. Uspešen dan smo zaključili s šalami Micke in Gelce in se zmenili, da bomo prihodnji teden popravili cesto iz Zbur proti Zagradu. Naše ceste bodo vzgled drugim krajevnim ljudskim odborom.

Aktiv mladine se je s prihajajočo spomladjo prebudil — po dolgih mesecih počivanja. Prvega aprila bodo igrali »Verigo« in že zdaj vabijo na prireditve v svojo prijazno vasico.

B. Račič.

G. V.

Gasilstvo v Novem mestu nekdanj in danes

Pred 75-letnico novomeškega gasilskega društva

Se danes se dobe ljudje, ki se norčljivo in omalovažujoče nasmehnejo, kadar se kje govori o gasilstvu. Ti ljudje imajo do gasilske organizacije še vedno staro miselnost iz bivših, preživelih držav, katere so bili zlasti na podeželski kolikortoliko kriva gasilna društva sama. Vsi zavedni gasilci kakor tudi prebivalci pa gledajo danes na gasilsko organizacijo popolnoma drugače, saj se zavedajo, da brez nje ne morejo biti.

Gasilstvo je bilo nekoč v bivši Avstriji, pa tudi še v bivši Jugoslaviji, prečudna zmes raznih vladodrželnih in stremuških ljudi, ki so za vsako ceno hoteli obdržati gasilstvo v svojih rokah iz čisto političnih ozirrov. Gasilstvo je postalo več ali manj leglo in kosišče političnih težej in trenj, ki so pomenila razkol gasilske organizacije na več političnih taborov, kar je bilo v škodo le delovnemu ljudstvu. V raznih političnih bojih za politično nadoblast so ljudje v gasilskih organizacijah največkrat pozabili, kaj je glavni namen gasilske organizacije in so se eni zaradi bojazni, drugi zaradi stremušstva, tretji pa zaradi politične pripadnosti posameznih političnih strank predajali valu umazane politike, ki jih je odnašal daleč proč od začrtane cilja, ki ga je — vsaj na papirju — imela gasilska organizacija: bližnjemu na pomoč!

Ne trdim, da bi gasilske organizacije ne bile nič delale po omenjenem načelu, vendar mnogo premalo. Vodstvo organizacije in njegovo članstvo se ni dovolj zavedalo svojega pomena in poslanstva. To velja zlasti za malomestna in podeželska društva, med katera moramo šteti tudi Novo mesto in njegovo gasilsko organizacijo.

Danes je v tem pogledu popolnoma drugače. Političnih trenj, ki so nekoč hromila gasilsko organizacijo, ni več, jih ne more biti, kajti kdor je zaveden gasilec, ve, kaj je njegova gasilska in narodna dolžnost, in kdor se tega zaveda, je že na poti, ki je gasilstvu začetna z novim gasilskim zakonom.

Krivicu bi delal vsej nekdanji gasilski organizaciji, posebno pa še novomeškemu gasilskemu društvu, če bi dejal, da v tistih časih ni delalo. Prav nasprotno: potrditi moram, da je bilo prav novomeško gasilno društvo ves čas svojega obstoja pa do druge svetovne vojne zelo delavno in je ne samo na strokovnem, temveč tudi na političnem polju izvajalo marsikatero zmago.

Ce se samo bežno ozremo v zgodovino tega društva, to je 75 let nazaj, bomo videli, da je društvo imelo silno težke politične in narodnostne boje. Najtežji je bil vsekakor boj slovenskih gasilcev proti nemštvu, ki se je v društvu pojavilo takoj ob ustanovitvi in ga dolga leta dušilo. Novoustanovljeno društvo s svojim slovenskim predsednikom Adolfom Guštinom, ki je bil po rodu Metličan, sicer pa trgovec v Novem mestu, se je tedaj moral podrediti prevladujočemu nemštvu, ki je imelo v Novem mestu precej trdno zasedrane korenine. To se je vleko celih 14 let, kar ni čudno, saj so bili vsi poveljniki oziroma vidnejši funkcionarji društva po večini Nemci ali pa vsaj nemškutarji, ki jim je bilo nemštvo važnejše od gasilstva. Slovenstvo pa se je kljub temu začelo v društvu uveljavljati že kar v prvem obdobju društvenega razvoja. Društvo je moralo zaradi tega preživeti vrsto težkih kriz. Nemški duh v društvu je zlasti držal društveni blagajnik A. pl. Lehman. Nekako v času od 1. 1882 do 1883 pa je občinski odbor društvu odpovedal vsako izdatnejšo podporo. (Nadaljevanje)

Globoko so korenine

Ob novi premieri na novomeškem odru

Po daljšem presledku je dramski odsek SKUD »Dušan Jereb« v Novem mestu nastopil z novim delom Ussoja in Gowa »Globoko so korenine« 6. in 7. marca ob polno zasedeni dvorani.

Precej skeptično smo čakali na prvo predstavo te drame iz sodobnega življenja v Sev, Ameriki. Težko je dobro zaigrati malo, mestnemu igralcu amaterju realistično vlogo iz sodobnega življenja Amerike, saj ga poznamo samo iz filmov, raznih romanov in dnevnega časopisa. Težko tudi kritik presojati, v koliko se je to igralcem SKUD posrečilo, ker sam ne pozna nič bolj tega življenja. Vendar lahko mirno trdimo, da je kritično nastrojena novomeška publika zelo polno sprejela to uprizoritev.

Drama je bila v režiji S. Salija skrbno pripravljena in se v primeri z že običajno naglico (ki prehaja včasih naravnost v improvizacijo) kaže očitno dolgotrajen študij. Režiserju je uspelo ustvariti pravilno vzdušje, ki je pritegnilo vse igralce in jih povezovalo v igralsko celoto, kar na amaterskih odrih redko opazimo. Besedna vigranost igralcev je bila dobra, prostorna igra pa še ne popolnoma dognana. Inscenacija odra, izvedena po zamisli J. Zamljena, je bila zelo razgibana in je omogočala igralcem pestro igro. Cutila se je le pomanjkljivost tehnične opreme odra (brez krožnega horizonta in dobre razsvetljave), da ni prišlo do izraza vroče vzdušje tamkajšnjega podnebnja.

Obleža je v splošnem ustrezala, maske bolj po zamisli kot po tehnični izdelavi (potreba po poklicnem maskerju!).

Posebni problem so bile za igralce vloge črncev. Dobro, a ne vedno dosledno so poka-

zali svoj podrejeni položaj v kretnjah, mikti in izgovorjavi.

Brett P. Zajca je njegova doslej najmočnejša igrana vloga, čeprav je še semintja neuravnovešen v igri. Bella S. Krampljeve je bila v svoji igri dosledna, le proti koncu preveč patetična v izgovorjavi. Honey L. Knafljičeve je bila zelo dobra v kretnjah, manj v mimiki in izgovorjavi. Senator L. Setinca je bil odlična pojava, dosleden v svoji igri, le včasih je rahlo motil patetičen prizvok izgovorjave. M. Glonarjeva je skrbno izoblikovala vlogo Genevre, ki jo je najboljša podala v 2. dejanju. M. Salijeva je pokazala močno igralko v vsej igri, le semintja je bila opazna negotovost pri vpadanju v igro. Lik Howarda je odlično podal F. Košela s svojo umirjeno in odkrito igro. Dober kontrast mu je bil R. Urh, ki je spretno zaigral nadutega in brbljavega Roya. J. Zamljen in spremljevalca so s svojim nastopom dobro poudarili brutalno silo belega juga proti črnem.

Razne pomanjkljivosti v igri, inscenaciji in maski so predvsem posledice objektivnih težav, s katerimi se mora boriti sindikalno kulturno umetniško društvo Novo mesto. Včasih opazna negotovost igralcev gotovo ni samo posledica njihove preobremenjenosti v delu, temveč predvsem redke prilike za vaje na odru. Čas bi že bil, da se že enkrat reši vprašanje kino dvorane v Novem mestu tako, da ne bo v škodo novomeškemu gledališču.

SKUD »Dušan Jereb« od Tartuffa, s katerim si je 1949. leta priborilo republiško prvenstvo, še ni podalo tako skrbno pripravljene igre. M. D.

LEPO JE BILO

Zadovoljni in veseli smo bili v preteklem tednu v St. Jerneju. Na povabilo sindikalnega kulturno-umetniškega društva »Brata Pirkoviča« smo si ogledali knjižnico, gospodinjstvo tečaj in spevoigro »Nezaželeni zeta«.

Živ. žav šolskih otrok, reden in pogost obisk starejših, to je zgovoren dokaz, da knjižnica dobro dela. Sam prostor je zelo urejen. Imeniki knjig na stenah povedo na-

Kaj pa črnomeljsko društvo »Miran Jarec«?

V Črnomlju imajo sindikalno kulturno umetniško društvo »Miran Jarec«, ki je pa lani skozi mirno spalo »spanje pravičnega«, pravzaprav lenuha. Njegovi odborniki se sicer opravičujejo na ta in oni način: vzrok je pa v tem, da niso pritegnili k sodelovanju ljudi, ki imajo veselje in sposobnost za kulturno-prosvetno udejstvovanje. V prejšnjih letih, ko sta društvo, predvsem dramsko sekcijo, vodila prof. Jesenovec in Tomažič, kasneje pa sodnik tov. Ločnikar, je društvo pokazalo prav uspešno in zadovoljivo delo, saj je z uspehom tekmovalo z vsemi ostalimi dolenjskimi društvi, danes pa celo belokranjska vaška društva in odri prekašajo črnomeljsko okrajno gledališče.

Veseli smo sklepov, ki so bili sprejeti ob koncu lanskega leta na sejanju okrajne skupščine Ljudske prosvete. Novoizvoljeni plemun se je zavezal, ob živahnem pritrdjevanju delegatov črnomeljskega društva, da bo poskrbel tudi zato, da se sindikalno kulturno-umetniško društvo »Miran Jarec« počivi in dvigne vsaj na ono višino, kot jo je imelo.

Spomini na partizansko Dolenjsko

Ivo Pirkovič:

Ilegalna tehnika v Novem mestu

Z ilegalnim tiskanjem je začela Partija v Novem mestu vsaj že jeseni 1938. leta, v Sokolski knjižnici, najprej s šapirografiranjem, pozneje s ciklostilno tehniko. Prvi delavci te nezakonite obrti so bili študenti. Niko Silih, knjižničar Bogo Komelj in Jože Preželj. V prvem letaku, ki so ga napisali sami, so grajali razmere na žagi v Soteski in njene skrite delničarje — med katerimi je bil škofov svetovalec za lesno industrijo Karel Jordan, in Koroščev naslednik, dr. Franc Kulovec. Temu je sledil letak o kmetiskem vprašanju in morde se letak za državne volitve, ki so bile 11. decembra 1938. Letake so razmnoževali na tankem papirju, ki jim ga je dajal topliški mesar Rudi Zupanc in ki ga je le-ta rabil menda za zavijanje mesa. Matrice so kupili pri malem trgovcu s šolskimi potrebščinami in knjigovezu Vinku Kocu.

Pozneje se ilegalnim tiskanjem v Sokolski knjižnici pridružil študentka agronomije, Vilma Baeblerjeva, ki prihaja z zagrebškega vseučilišča v Novo mesto k materi na počitnice in se v Sokolski knjižnici loteva že tudi prevajanja iz tujih jezikov. V tem času so izdali Leninova navodila, kaj vse lahko v revoluciji služi za napad in obrambo, prijavnice za pristop k Društvu prijateljev Sovjetske zveze in revolucionarne pesmi, ki so se razširile tja v Belo krajino in na Korčevsko. Nekaj poglavij Zgodovine VKP(b) pa so razmnožili kar na navaden način, s pisalnimi strojem. Priredili so jih po ljubljanski ciklostilni in pariski knjižni izdaji. Vse tipkanje je opravljal knjižničar Bogo Komelj na svojem uradnem stroju znamke »Erikac«.

Tako je šlo nekako do oktobra 1940.

Ko pošlje CK KPS v Novo mesto na delo Vinka Kristana, dobi v njem tudi ilegalna tehnika novega pomočnika. Delavnica te pri-

mitivne, kontrabantarske črne umetnosti se odslej nenehoma seli in je vsak čas drugje: v prostorih Splošne kmetijske zadruge nasproti Košakovke krme na Ločenski cesti, kjer si je sekretar okrožnega komiteja, Vinko Kristan, našel delo; v skladiščih te zadruge v samotni ulici za hotelom »Metropole«; v Kristanovem stanovanju pri Drašlerjevih na Seidlovi cesti; nazadnje, pred začetkom vojne, v sobi nekega železniškega delavca pri Medveščkovih v Zabji vasi.

Sedemnajstega marca 1941 so izdali zadnji letak pred sovražnikovim napadom na domovino. Ponoči so aktivisti letake razširili, jutraj že žandari aretirali Vilmo Baeblerjevo in sekretarja Kristana. Zdi se, da je bilo izdajstvo katkega prijetelega aktivista. Vilma je pred orožniškim komandirjem Gandetom, ki je bil po žandarsko surov, izmikala roke, da topoglavni orožnik ni opazil, da jih ima še vse črne od tiskarskega črnila, ki ga ni moglo zlahka spraviti s kože. Toda oba, neotesani Gande in prevečano vpludni orožniški častnik Sabič, sta ostala na docela napačni sledi, češ, da prihajajo letaki zadnje noči, kakor že vsi prejšnji, iz Zagreba, kjer da mora biti prevratniško gnezdo tudi za Slovenijo. Vilma Baeblerjeva da je kurir te komunistične centrale in da se izgovori štiriranja na zagrebškem vseučilišču se skriva. Zaman je bilo vse prizadevanje preiskovalnega sodnika Ferjana in upravnika zaportiv, gestapovskega poverjenika Antona Sonnenwalda, ki je zatrjeval, da s preiskavo samo kot upravnik nima nobene zveze, ampak da se za stvar zanima čisto zasebno in zgolj iz prijaznosti do Vilme in da bo vse ohranil seveda zase.

Vilme in Kristana je rešil samotne jetniške celice konec kraljeve Jugoslavije veliki teden, ko so se jetnikom šele po odlo-

čbe, stara kmečka korenina, brani hčerki zeti fičfirča, človeka z rokami do komolcev v žepu, kakor ga imenuje sam, Mati, ki občuti ljubezen dekleta do mladega agromoma, je na njuni strani. Segavi poštar, mlada vdova in mlinar pomagajo k zbližanju dveh ljubečih se src. Na čelu delovne brigade, ki pride v vas na pomoč v času žetve, je dekletov fant. Z žuljavimi rokami, pametnimi nasveti in kot udarnik se Branko-Janko priljubi očetu. Ko spozna slednji hčerkinjo ljubezen, takoj privoli v zakon. Neprisiljeni, življenjski odnosi igralcev do soigralcev so veskrozi prepletali in zapletali dogodke med vaščani. Petje solistov in žanjcev je poka-

O ljudskih knjižnicah

Zadnji občni zbor delegatov ljudske prosvete novomeškega okraja je pokazal kulturno-prosvetno življenje v okraju. Med drugimi je bil razgovor tudi o ljudskih knjižnicah in o problemih, ki so v zvezi z njimi. Povsod primanjkujejo dobre knjige, primerni prostori, finančna sredstva in stanje knjigi je že kritično, ker nima okraj knjigovoznice.

Pred vojno je bilo v Novem mestu več ljudskih knjižnic, ki so temeljele na ideoloških razlikah prebivalstva. Danes tega ni več treba: zadostuje ena sama ljudska knjižnica, ki pa mora biti številčno močna in primerno opremljena. Take knjižnice v Novem mestu še nimamo, sedanjio ljudsko knjižnico bo treba preurediti in izpopolniti, da bo zadoščala vsem potrebam in zahtevam.

V Novem mestu so popolnoma odveč razne sindikalne in ostale knjižnice po ustanovah in podjetjih, ker štejejo v najboljših primerih le po nekaj desetnih knjig. Take knjižnice niso izrabljene in večinoma predstavljajo mrtev kapital: torej ne služijo svojemu namenu. In zakaj? Ko kolektiv knjige prebere — če jih sploh prebere — leže nerabljene po policah. Večinoma niso niti inventarizirane in zaradi tega je njihova bodočnost negotova. Značilno pa je, da si člani takih kolektivov izposojajo knjige v ljudski knjižnici. Umestno bi bilo, da vse take knjižnice preidejo v last ljudske knjižnice in vsa bodoča sredstva za izpopolnitev takih knjižnic naj se naklonijo ljudski knjižnici, da bo ta služila z veliko izbiro knjig svojemu namenu. Seveda velja vse to za leposlovne knjižnice. Nujno in potrebno pa je, da si nabavljajo kolektivni strokovne knjige za svoj poklic — belestristiko pa naj prepuste ljudski knjižnici!

Zakaj vse to? Povpraševanje po knjigah je zelo veliko. Knjižgotrlec v knjigarni vam bo povedal, da je vsaka knjiga na mah razprodana. Knjige, ki jih ljudska knjižnica, zlasti na deželi, nujno potrebuje, pa leže zaprtašene po policah raznih ustanov in podjetij. Sindikalni

Prispevki k zgodovini Dolenjske:

TRŽNE RAZMERE V NOvem mestu PRED 60 LETI

Velikega pomena za Novo mesto so bili od nekdanj tržni dnevi in sejmi, po katerih je prišlo mnogo živeža in raznega blaga v mesto; sejmarji so prinesli tudi lepe dohodke tako za občino, kakor za prebivalstvo.

Novomeški živinski sejm so sloveli daleč po svetu po številu in kakovosti živine; obiskovali so jih kupci ne samo iz Kranjske, temveč tudi iz sosednih dežel, iz Hrvaške in celo iz inozemstva. Izbrali so si po želji živino, katere je bilo vedno dovolj prignane na sejme, tako goveje živine in prašičev; goveda po 500 do 1000 glav in več, prašičev do 3000 rilcev in so bili prašičji sejmi v Novem mestu največji v Sloveniji. Največ prašičev so postavili na sejem iz krškega in črnomeljskega okraja ter iz sosedne Hrvaške.

Navadni tržni dnevi so bili ob ponedeljkih in petkih, in to na Glavnem trgu po

nem posredovanju rodoljubov zadnji hip odprla vrata v že docela zmedeno svobodo, okrožnemu sekretarju Kristanu celo šele po vdoru Nemcev.

Kolikor sem mogel dognati, sega prvo tiskanje ilegalne literature v Novem mestu po sovražnikovem vdoru neposredno v tiste dni, po napadu Nemčije na Rusijo. Ohranil se je namreč spomin, da so med delom govorili o tragični smrti Sandija Majcena, ki jim je dan ali dva prej prinesel iz Mokronoga nabrani prispevek za »rdečo pomoč« se v starih črnarjih, ki so jih Italjani zamenjavali v dneh od 19. do 26. junija 1941. Tiskali so menda »Slovenskega poročevalca« — najbrž kako posebno izdajo ob nemškem napadu na Rusijo — v Moretov leseni kolibi nad Ločensko cesto zunaj mesta. Tiskal je študent prava Ljuben Jakše — Zveličar, Zan More pa je zunaj, v zasedi, stražil.

Pozneje, kakor tudi že prej, prihaja literatura osvobodilnega gibanja nekaj časa zopet iz Ljubljane. Za razdeljevanje skrbi Jože Košir iz ugledne trgovske hiše na Glavnem trgu. Že v juliju preda to delo študentu tehnike Cirilu Polajnjaru - Cibeju, sinu hotelirja iz »Metropole«. Polajnjar hodi po literaturo tudi sam v Ljubljano. Javka je bila v Siški na Jernejevi cesti, kjer je Zlatner Mirko povezal Polajnjarja z nekim vrtnarjem.

Konec julija ali v začetku avgusta so Novomeščani mislili na to, da bi nevarno prenašanje velike naklade »Slovenskega poročevalca« opustili in osnovali rajši svoj lastno tehniko. Iz Ljubljane naj bi prihajalo le še po en izvod ilegalnega glasila »Osvobodilne fronte«, ki bi ga v mestu razmnoževali. Skrb za to nalogo je bila poverjena Ljubanu Jakšu. Dober šapirograf jim je izročil Dušan Povh, ki ga je izmaknil svojemu očetu v tovarni, predilnici na Ljubljanski cesti, pisalni stroj, staro znanko »Erikac« iz Sokolske knjižnice, pa so našli pri Alojzu Ivanetiču, ki je stroj še pravi čas rešil pred Italijani. (Nadaljevanje)

zalo izvirno vaško življenje v veselju pri delu.

Takih iger si želi naše ljudstvo. Priredi. telju tov. Tavčarjevi in komponistu tov. Marincu vse priznanje!

Kulturno življenje, sodelovanje starejših in mlajših, zavest skupnosti in potreba po pravem kulturnem izživljanju, ki ga kažejo v St. Jerneju, naj bo vsem zgled z željo, da bi tudi ostala društva nudila tako izživljanje. Igralcem Pavlu Recljevi, Petru Durjavi, Francu Kogloviču, Radku in Minki Jerlotovi in mlajšim pa priznanje za požrtvovalno delo na polju kulturnega udejstvovanja! —Ringo—

vsej njegovi dolžini; tam so prodajali tudi razna živila, semena, sadje, cvetlice.

Sloveli so novomeški letni sejmi, šest po številu. Blago je bilo razstavljeno po Glavnem trgu, kjer so zavzemali sejmarji s svojimi izdelki glavno mesto, živina pa je bila razstavljena na živinskem sejmišču. Konji in govedo je bilo na prostoru med starim pokopališčem in sedanjim teniškim prostorom, prašiči pa so bili na Loki. Živina je bila vedno živinozdravniško pregledana in le nesumljiva in zdrava pripuščena na sejem, kar je bilo zelo potrebno, ker se je večkrat, posebno iz sosedne Hrvaške, prignala in uvozila okužena živina, kakor garjavi konji, govedo s slinavko in parkljevko, zlasti pa prašiči z navadno kugo in rdečico. Te bolezni so se zelo razširile po naših krajih in povzročile ogromno škodo, saj so bile zaradi njih večkrat zaprte meje in prepovedan vsak promet z živino.

V tem času je cvetelo vtihtapstvo hrvaških prašičev na Kranjsko; ponovno so bile vtihtapljenе črede od naših varnostnih organov zajete in na javni dražbi po nesumljivo prestanem kontumacu — prodane. Tako je bilo decembra 1895 na novomeški postaji že natovorjenih, iz Hrvaške vtihtapljenih 70 prašičev zaplenjenih in na javni dražbi prodanih; 3. januarja 1896 zopet 260 po 25 do 85 kg težkih prašičev prodanih. Veliko število vtihtapljenih rilcev pa ni bilo zasačenih in so prišli v promet ter razširjali kugo.

Oblast je odredila klanje vseh kužnih in v dotiko s temi došlih prašičev, da bi čimprej zatrla kugo, vendar je bilo vse brezuspešno. Pozneje so z zaščitnim cepljenjem omejili razširjevanje bolezni.

Proti prašičji rdečici — zelo nevarni škodljivki — so tudi z uspehom vpeljali zaščitno in zdravilno cepljenje; v novomeškem okraju je tako cepljenje pričel l. 1908 veterinar Skale z zadovoljivim uspehom. Pocepil je 1500 do 2000 prašičev na leto.

Razen letnih sejmov so se v mestu vršili še mesečni živinski sejmi vsak prvi ponedeljek v mesecu, ki so se ljudem zelo priljubili in bili dobro obiskovani od prodajalcev in kupcev.

V Kandiji so se pričeli novi živinski sejmi 17. januarja 1907. leta na prostoru štadióna.

Vsak semanj dan je bilo življenje v mestu zelo živahno od ranega jutra do pozne noči; vse ceste in trgi so bili polni valujočega ljudstva. Po prodajalnah in gostilnah se je trlo veselega in glasnega občinstva. Prišlo je tudi do manjših in večjih preprirov, pri katerih so morali posredovati varnostni organi.

Občina je kupila za živinsko sejmišče zemljišče med Loko in starim pokopališčem meseca aprila 1897. Oskar Skale star.

Že čez 2.300 ur prostovoljnega dela pri obnovi ceste v Novem mestu

Od začetka del pri obnavljanju ceste v Novem mestu, to je od 15. februarja do 7. marca, so člani sindikatov in frontnih organizacij napravili že čez 2300 ur prostovoljnega dela. Slabo vreme je oviralo prostovoljce, da niso mogli narediti še več.

Med sindikalnimi organizacijami so se v zadnjih dneh posebno dobro izkazale podružnice »Pionirja«, vojnih invalidov, odkupnega podjetja in grmske šole. Postavili so se tudi privatni obrtniki; kar 33 jih je prišlo na delo v enem popoldnevu (od 40, kolikor jih je na področju mesta). Med terenskimi organizacijami OF je še vedno na prvem mestu I. teren

IZ PIONIRSKIH ORGANIZACIJ:

Pionirji se pripravljajo na praznik pomladi

Smo že v drugem polletju šolskega leta; ne bo napak, če se ozremo na delo pionirske organizacije. V novomeškem okraju dela 30 pionirskih odredov in prav toliko pionirskih svetov, v katerih je vključenih že lepo število odraslih, ki pomagajo v številnih kroških našim najmlajšim članom mladinske organizacije. Največ pomoči nudijo članice AFZ; te se najbolj zavedajo odgovornih nalog. Pionirska organizacija ni več šolska, temveč izvenšolska vzgojna in zabavna organizacija.

V okraju dela 146 pionirskih krožkov; marsikje sodelujejo v njih strokovnjaki, člani sindikatov, Fronte, nekaj manj pa je mladincev. V pionirski organizaciji je vključenih tri četrtine vseh naših šolarjev, ostale pa moramo še zajeti. Pionirski odredi tudi tekmujejo in se tako pripravljajo s skromnimi močmi na deseto obletnico OF.

Med prvimi odredi je v okraju **odred Matije Gubca v Gornjih Sušicah**. Prvi je napovedal tekmovalstvo za obletnico OF in izpolnjuje sprejete obveze. Pridno igrajo, pozimi so smučali in skakali na lastni skakalnici; vsak pionir prebere vsak mesec po eno knjigo, šah zna igrati že polovica pionirjev. Imajo svojo gredo na vrtu in pripravljajo prostor za breskve, zbirajo pa tudi sadeže in semena. Zbirka zdravilnih rastlin krasi njihovo dolo.

Roblekov pionirski odred v Skocjanu tudi pridno dela. Na igrišču za odbojko, ki so ga sami naredili, igrajo žogo, cicibanom so za Novoletno jelko izdelali precej igrač, pomagali so na ekonomiji, kjer so zlikali vso kurozo in podobno. — **Pionirji na Dolžu** imajo lastno sadno drevesnico in svoj vrt, v razredih pa goje lončnice. Po vaseh so pripravili bralne krožke.

Marljivi pionirji v **Stopičah** imajo odred Franceta Prešerna; ne zaostajajo za drugimi odredi. So dobri šahisti; za nagrado, ki so jo dobili za dopis, ki so ga poslali Radiu-Ljubljana, so si kupili nov šah. Prinesli so 150 smrek in jih zasadili okoli šole, imajo pa tudi vrt in se učijo cepiti drevesa.

Zanimivo in pestro je delo pionirjev v **Soteski**; gozdna uprava jim je podelila hektar gozdne površine, kjer so že posadili 2000 sadik kanadskega topola! To bo lep gozd! V krožku izdelujejo krtače, metle, ribarice in druge drobnarije ter jih prodajajo. Za izkupiček so si kupili knjig, ki jih radi berejo.

To so pa tisti, ki ne privoščijo našim otrokom, bolnikom in starčkom žlice dobrega mleka

Ze večkrat smo v našem tisku obravnavali primere slabega izpolnjevanja oddaje mleka, neobhodno potrebne hraniva otrok, bolnikov in starčkov. Prav tako smo že poročali o takih, ki namesto mleka oddajo vodo ali pa posneto mleko. Navajamo imena nekaterih kmetovalcev in odstotek maščobe v oddanem mleku:

Jerman Antonija, Veliki Slatenk, 1,0%; **Rudež Marija**, Hrašje, 1,8%; **Znidarski Janez**, Smalčja vas, 1,9%; **Bevc Janez**, Smalčja vas, 1,9%; **Mojsirovič Marija**, Dol. Maharovec, 2,0%; **Fabjančič Franc**, Dol. Maharovec, 1,2%; **Borse Anton**, Dol. Maharovec, 1,5%; **Jorga Ivan**, Prekopa, 1,9%; **Cekuta Alojz**, Kronovo, 1,8%; **Luzar Terezija**, Hrvaški brod, 0,9%; **Dvojnovič Antonija**, Zameško, 1,2%; **Pene Janez**, Vinica, 1,6%; **Strasberger Jože**, Vinica, 1,9%; **Hočevar Alojz**, Stara vas, 1,4%; **Kirar Marija**, Savink, 1,9%; **Trebenc Jožefa**, Stara vas, 1,0%; **Povišč Jože**, Zloganje, 2,0%; **Bobnar Janez**, Suhor, 1,5%; **Koncilija Angela**, Prul, 1,9%; **Dremšek Janez**, Dol. Kot, 1,9%; **Zalokar Franc**, Bela cerkev, 1,3%; **Trante Karol**, Breška vas, 1,3%; **Bele Alojzij**, Dol. Težka voda, 1,5%; **Boboč Franc**, Dol. Maharovec, 1,3%; **Zagorc Martin**, Orehovica, 0,7%; **Božič Janez**, Orehovica, 1,3%; **Kastelic Alojz**, Pristava, 0,9%; **Rotar Anica**, Podhosta, 1,3%; **Tomazin Albin**, Podgozd, 1,7%; **Kumelj Kristina**, Podgozd, 1,8%.

Dolivanje vode mleku in oddaja pokvarjenega ali posnetega mleka je gospodarska sabotaža, ker se s takim »mlekom« v zbiralnici pokvari tudi dobro mleko, katero so oddali naši poštteni kmetovalci. To pa je hkrati zločin nad zdravjem naših najmlajših, bolnikov in starčkov, kateri prejmejo vodo namesto dobrega mleka. Pričakujemo, da bo okrajni ljudski odbor z dovolj strogo kaznijo zaščitil koristi upravičencev do mleka.

tako po številu ur kakor po številu udeležencev.

Precej težav povzročajo vodstvu del nekateri nedisciplinirani frontovci, ki po končanem delu ne oddajajo v redu orodja v skladišče. Težave so tudi z nekaterimi skupinami iz podjetij, ker bi radi delali skupaj na majhnem prostoru znanci in znanke, delo pa zahteva porazdelitev na prav male skupine.

No, dobre volje ne manjka — pomlad nas bo našla pripravljene in sredi dela, marsikaj pa bo do 27. aprila, praznika 10. obletnice ustanovitve OF, že izvršeno. Tako pravijo frontovci Novega mesta, ki se z delom pripravljajo na volitve in na 27. april 1951.

saj imajo v pionirski knjižnici že čez 200 knjig. Knjižnico dobro vodi pionirka Anica Pavlin.

Tudi pionirji v **Novem mestu** niso spali. Vključeni v dva odreda imajo več krožkov. Gimnazijski odred **Mare in Bogdana Osolnika** je imel več pevskih nastopov, lutkarji so igrali, modelarji so imeli prvo tekmo, šivilje pridno ubadajo igle, fizikurniki so člani telovadnega društva, člani dopisniškega krožka pa si pridno dopisujejo s koroškimi pionirji.

Se bi lahko našteval pionirske odrede, ki vsak na svoj način s pomočjo starejših ljudi vzgajajo svoje člane.

V drugem šolskem polletju smo. Pionirski odredi se pripravljajo na proslavo **Osvobodilne fronte**. Gimnazijski odred je prav te dni na konferenci sprejel tekmovalstvo, ki mu ga je napovedal odred iz Gornjih Sušic. Pripravili bodo lepo proslavo, vsak krožek bo poslušal člane Osvobodilne fronte o nastanku in delu te organizacije, pionirji pa bodo tudi pomagali po svojih močeh pri urejanju Novega mesta. Zasaditi bo treba marsikatero rožico, pomesti nasade in sploh lahkih del ne bo manjkalo. Vrtarji odreda bodo uredili cvetlične grede okrog šole.

V pomlad stopajo pionirske organizacije z novimi oblikami dela. — Proslavili bomo praznik pomladi in se v naravi razveselili. Povsod, kjer so šole, bomo uredili igrišče za pionirje. V počitnicah pa bomo z njimi pohiteli v kolonije. Letos bomo imeli prvič tudi dnevna letovanja v okraju.

Novi, zanimivi načini dela, bodo vključili v pionirsko organizacijo vedno več pionirjev in odraslih, ki že v mnogih krajih pridno pomagajo otrokom pri njihovem izvenšolskem življenju.

PIONIRJI IZ SMIHELA SO NASTOPILO V DOL. TOPLICAH

Pionirji osnovne šole iz Smihela pri Novem mestu so v nedeljo 4. marca nastopili v zdraviliški restavraciji v Dol. Toplicah s pevskimi točkami in lutkovnim gledališčem. Pionirji so si zadali nalogo, da v proslavo 10. obletnice OF privede 28 nastopov v raznih krajih Dolenjske. Pionirji so privabili veliko ljudi, ki so napolnili dvorano. Pesmi, ki so jih mladi pevci pod spretnim vodstvom svojega pevovodje zapeli, so bile tako lepe, da bi jih poslušalci še in še poslušali.

Tudi lutke so bile kar dobre. Izgledale so mnogo smehe ne le mladine, temveč tudi odraslih. Graje pa je vredno, da je med predstavo v sosedni gostov prazni dvorani motil zvočnik radia prireditel, kar ni lepo od zdraviliških uslužbencev. Vse kaže, da mladina v dvorani, ki jo ravnateljstvo rade volje prepušča v take namene, osebuje ni dobrodošla. Enkrat ni ključa od pianina, ki je sicer vedno odprt, drugič moti radio mladinsko prireditev.

Res, tudi v tem oziru je skrajni čas, da bo dograjen zadržni dom, kjer bi se vršile tudi prireditve gostov. Gr.

OKRAJNI PIONIRSKI SVET V TREBNJEM ČAKA PRECEJ DELA

Pred kratkim so se sestali v Trebnjem delegati krajevnih pionirskih svetov, da se pogovorijo o delu za razširitev in utrditve pionirske organizacije. Izvoljen je bil okrajni pionirski svet, katerega čaka letos precej dela, da bo organizacija postala res to, kar je njen namen.

Pri 22 osnovnih šolah v okraju je sedaj v pionirski organizaciji 2000 pionirjev, še več kot toliko pa jih je izven organizacije. To predvsem zato, ker krajevni pionirski sveti ne delajo povsod tako kot bi bilo treba. Vzgleden primer dobre pionirske organizacije imajo v Trzinu, kjer imajo pionirji več krožkov kot sadjarsko-vinogradniški krožek, pevsko-dramatski krožek, šivalni krožek in podobne krožke. Od njih bi se lahko marsičesa naučile ostale organizacije v okraju.

Letos bo šlo približno trideset pionirjev na letovanje, čez 100 pa na taborenje. Organiziranih bo tudi več izletov v razne kraje. Okrajni proračun za leto 1951 predvideva lepo vsoto 250.000 dinarjev podpore pionirski organizaciji, kar je dokaz velike skrbi ljudske oblasti za naše malčke. VF

Pišejo nam

OBISKALI SMO RADIO LJUBLJANA

Dobro leto že dela v okviru Ljudske tehnike v Novem mestu poštvalni Radio-amaterski klub, ki si je z lastnimi silami uredil v prostorih osnovne šole delavnico. Lani so imeli prvi radioamaterski tečaj, ki ga je opravilo 12 članov, ki se zdaj pripravljajo za drugi B izpit. Člani kluba so prizadevni tudi sicer. Za praznik Novoletne jelke so razveselili z detektorji nekaj šol, v narčtu imajo tudi izdelavo večernih sprejemnikov. Sodelujejo tudi pri novomeški Razglasi postaji, o čemer smo že pisali. Da bi si utrdili znanje, jim je uprava Radia Ljubljane dovolila obisk in ogled nove ljubljanske radijske postaje. Člani so bili zadovoljni z izletom, saj so si ogledali celotno poslovanje Radia Ljubljane.

Povabljeni pa so bili tudi na ogled nove radijske oddajne postaje, ki jo postavljajo v Domžalah. Ponosni smo na delovni kolektiv Radia Ljubljane, ki se trudi, da bi zadovoljil svoje poslušalce. Za 10. obletnico OF bomo lahko poslušali našo postajo že na novem 135 kilovatnem oddajniku.

Obisk novomeških radioamaterjev naj bo vzpodbuda tudi drugim klubom te vrste na Dolenjskem, saj so nam v Ljubljani povedali, da smo jih mi prvi obiskali. Učo.

LEPI USPEHI MLADINE PRI PREDVOJASKI VZGOJI V KOČEVSKEM OKRAJU

V zadnjem času se je pouk v centrih mladinske predvojske vzgoje v okraju Kočevje močno izboljšal. Mladina se je poglabila v predavanja, postala pa je tudi bolj disciplinirana kakor je bila pred meseci. Najboljši centri predvojske vzgoje so v Jurjevič, Banja Loki, Dolenji vasi, Stari cerkvi in v Kočevju.

V nedeljo 4. marca so edince predvojske vzgoje, protiletalske zaščite, Zveze borcev in gasilcev priredile velik manever v Stari cerkvi pri Kočevju. Vaja je zelo dobro uspela in so bile edince pohvaljene od okrajnega ljudskega odbora in vojnega odseka.

Ob tej priliki je bilo nagrajenih tudi nekaj mladincev iz Stare cerkve za dobro izdelano orožje, s katerim se je mladina vadila. Manever si je ogledalo tudi precej prebivalstva. Večje vaje bodo kmalu tudi v Ribnici in v Kočevju. I. Z.

ZALOSTNI KONEC KRAJEVNEGA PODJETJA

V Podzemlju ob Kolpi je zadnji dve leti obstajala čevlarska delavnica, podjetje KLO Podzemelj. Se lansko leto je delavnica zaposlovala mojstra, 2 pomočnika in tri vajence. Vsi so imeli dela na pretek. V delavnico so prinašali čevlje v popravilo ljudje iz najmanj 17 vasi. Poslovodja tov. Simonič je vodil podjetje v zadovoljstvo krajevnega ljudskega odbora in okoliških vaščanov.

Odkar pa je bil lansko leto izvršen v delavnico vlom in polkradenega mnogo materiala, je pričelo delo v delavnici vidno hirati. Poslovodja je tožil, da ne dobi zadostne količine materiala za popravilo obutve, en pomočnik je delo že takoj po vladu na lepem odpovedal, drugi je odpovedal delo pred tedni in bili so pogosti dnevi, ko je bila delavnica zaprta, ali pa sta v njej delala le dva neveščaja vajenca. Zda je odpovedal delovno razmerje še poslovodja, edini vajenec, ki je še vzdržal v delavnici, pa bo nadaljeval uk obrti v 10 km oddaljenem Črnomlju. Toda kar je najbolj nerazumljivo: delavnica je zaprla svoja vrata! Vprašanje je, komu bo sedaj služil inventar delavnice, za katerega je KLO Podzemelj izdal lepe tisočake. Mnenja smo, da ni pravilno, opustiti to potrebno krajevno delavnico, ki je služila ljudem v vsakem pogledu, najbolj pa bo opustitev čevlarske delavnice v Podzemlju občutilo preko 200 učencev tamošnje šole, ki so bili doslej več ali manj brez skrbi vsaj zaradi popravila obutve. V Podzemlju je čevlarska delavnica storila žalostni konec, ljudje podzemeljskega okoliša pa bodo morali poslednjič čevlje v popravilo v Črnomelj ali Metliko. Znano nam pa je, da je v Podzemlju odličen čevlarski mojster brez strokovne zaposlitve. Tega naj bi KLO le pridobil, da bi prevzel mesto poslovodje v njegovem krajevnem podjetju. S tem bi bil zagotovljen obstoj čevlarske delavnice, ustrezno vajencem, ki bodo lahko doma nadaljevali svoje učenje, ustrezno pa tudi ljudstvu, ki želi, da bi delavnica nadaljevala s svojim obratovanjem.

PODGORJANSKI MIČURIN IN VINSKI STROKOVNJAKI

Dolenjec je brez vinske kaplice skoraj to, kar je riba brez vode. Malo pijače mora biti pri hiši, sicer je življenje pusto in dolgočasno. Zato vidite povsod na Dolenjskem vinograde ali vsaj krpice vinogradov na vseh pogorjih in nemogočih legah. Če že drugega ni, pa je velika brajda okrog hiše. Če kje ne uspeva zlahtna trta, zadošča tudi samorodnica. Ta je sploh priznana kot zelo rodna trta; njeno vino je močno in prenese precej močan »krst« z vodo. Takega krsta se vinogradniki radi poslužujejo, kadar je letina slaba, še bolj pogosto pa, kadar je treba odati kakšno vino državi.

Odkupno podjetje dobiva v svoje kleti vina čudovitih mešanic in kombinacij, npr. vseh vrst črnega in belega vina, kar daje vinu posebno okusno vrednost. Zato so doživeli pravo presečenec kletarji odkupnega podjetja, ko je pred dnevi pripeljal vinogradnik izpod Gorjancev pravi pristni rizling. Vinometer je pri merjenju pokazal 12% alkohola. »To je pravi rizling«, so soglasno ugotovili strokovnjaki in tako tudi plačali vino presenečenemu vinogradniku.

Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3. — Telefon uredništva št. 127. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu št. 616-1-90322-1. — Letna naročnina 150 din, polletna 75 din. — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Kako je podgorjanski Mičurin napravil, da se je čista šmarnica, kar je v resnici bilo pripeljano vino, spremenila v najboljši »rizling«, to je njegova skrivnost. Odnese jo je s seboj pod Gorjance, skupno z 12 dinarji in toliko boni za liter prodane šmarnice.

—pf—

BELOKRANJSKI GASILCI SO ZBOROVALI

V nedeljo 25. februarja so imeli belokranjski gasilci velik praznik. Na letnem običnem zboru, na katerega je pripeljal čete gasilcev najstarejši belokranjski veteran, brigadni poveljnik tov. Julij Malešič, so poročali o skrbi, ki jo ljudska oblast dandanes posveča gasilstvu. Lani je belokranjsko gasilstvo dobilo raznega materiala za čez 800.000 dinarjev. Največ jim je pomagal Državni zavarovalni zavod iz svojih sredstev. Imeli so 2 gasilski okrajni vaji, 4 sektorske vaje, čete pa 66 mokrih in 42 suhih vaj. Lani je bilo v okraju 21 požarov, od tega 2 v gozdovih in 19 na gospodarskih poslopih. Večji gozdni požar je bil nad vasjo Dole, kjer znaša škoda čez pol milijona dinarjev. Skupno je bilo zaradi ognja lani v črnomeljskem okraju škoda za blizu 4 milijone 572.000 dinarjev.

V okraju je 26 prostovoljnih gasilskih društev in 40 čet, ki imajo 2124 aktivnih in 100 častnih članov. V gasilskih društvih je napredoval kult. prosvetno delo. — Pri volitvah so bili izvoljeni v nov odbor skoraj vsi dosedanjí odborniki, ki so sprejeli važne sklepe za nadaljnji razvoj gasilstva v okraju.

98 LET JE DOČAKALA

V Dolnjem Gradišču pri Dol. Toplicah je umrla 98-letna Frančiška Zupančič, ki je pred 14 dnevi praznovala še svoj zadnji rojstni dan zdrava in čila. Do zadnjega časa je bila priselna in kljub visoki starosti sposobna za marsikakšno domače delo. Prepričana je bila, da bo dočakala 100 let, vendar pa jo je starost prej premagala. Dr.

LOVCI SE OGLASAJO

Lovcem iz Bele krajine v letu 1950 puške niso rjavale. Uplenili so v celem letu 5 volkov, 27 divjih prašičev, 77 lisic, 16 divjih mačk, 422 vran, 5 pižmov in 835 zajcev poleg druge divjačine. Pridni so bili v zasledovanju roparic in škodljive divjačine, pa tudi zajcem niso prizanašali, da ne bo poleg kaparja še zajec uničeval sadno drevje. Radi se zbirajo na posvete lovskih družin in delajo načrte za novo lovsko sezono. V narčtu imajo, da bodo izboljšali lovšča brez škode za druge gospodarske panoge. Preglavitve jim dela delstvo, da večina njihovih psov, čeprav imajo lepo zveneca imena, nima »krstnih listov«, kakor to predpisuje lovski zakon. Pravijo, da si bodo morali poiskati »botre« v sosednih okrajih.

RAZPORED

prostovoljnega dela v Novem mestu od 19. do 27. marca 1951

TERENI OF:

- 20. marca: Cankarjeva ulica, Ljubljanska cesta od št. 27. do 32.
- 21. marca: Seidlova cesta, Ločenska cesta, Tavčarjeva ulica, Mestne njive.
- 22. marca: Ljubljanska cesta od 1 do 26.
- 23. marca: Gerdešičeva ulica, Solška ulica, Streliška ulica, Kratka ulica.
- 24. marca: Glavni trg.
- 25. marca: Vrhovčeva ulica, Dilančeva ulica, Detelova ulica, Jenkova ulica, Frančiškanska ulica, Poštna ulica, K sodišču, V mlín.

19. marca: Bršljin, Foersterjeva ulica.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE:

- 19. marca: VTP, MLO, Gozdno gospodarstvo.
- 20.—22. marca: Mestna podjetja po razporedu, poverjenišvo za komunalne zad. MLO.
- 23. marca: Uprava Narodne milice, poverjenišvo za notranje zadeve, množične in druge organizacije.
- 24. marca: GAP, direkcija, privatni obrtniki, Odkupno podjetje.
- 26. marca: Tovarna igrač.
- 27. marca: Kremen, Okrajni odbor ZVVI. Ne pozabite: tekmujejo z vsemi mesti na Dolenjskem!

NE GODRNJAJ, IZOGNI SE GNEČII
PRED POTOVANJEM KUPI VOZOV-
NICO V POSLOVALNICI

„PUTNIKA“
V NOVO MESTU
ČAKANJE PRED POSTAJNO
BLAGAJNO PA PREPUŠTI DRUGIMI

OBJAVA

Splošno gradbeno podjetje »PIONIR«, Novo mesto, sprejme na delo večje število zidarjev, tesarjev in navadnih delavcev za gradnje in ekonomijo. Hrana in stanovanje zagotovljeno, plače po uredbi.

SPREJEMAMO male oglase in objave — razne zahvale — reklamne oglase — preklice — uradna obvestila — pozive — vabila in obvestila vseh vrst. Uprava Dolenjskega lista

ZAPISI: nova telefonska številka uredništva in uprave »Dolenjskega lista«: Novo mesto 127.